

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI: TA'LIM NAZARIYASI VA AMALIYOTI

XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN ANJUMAN MATERIALLARI

2024-yil 16-aprel

Toshkent – 2024

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 4-iyuldagi PQ-200 qarori ijrosini ta'minlash to'g'risi"dagi 2024-yil 18-yanvarda tasdiqlangan 16-sonli buyrug'iga 1-ilovasidagi 2024-yilda xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy texnik tadbirlar rejasi asosida Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universitetida 2024-yilning 16-aprelida "O'zbek tilining xorijda o'qitilishi: ta'lim nazariyasi va amaliyoti" Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn anjumani o'tkazildi.

Mazkur ilmiy maqolalar to'plamida Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlandi, maqolalarda o'zbek tilining xorijiy til sifatida o'qitishda qo'llanayotgan va foydalanish mumkin bo'lgan zamonaviy metodik yondashuvlar, axborot va pedagogik texnologiyalar yoritib berilgan. To'plamdan dunyo bo'yicha o'zbek tilidan dars beradigan taniqli olimlar, metodistlar, o'qituvchilar bilan bir qatorda ToshDO'TAU iqtidorli talabalarining maqolalari ham o'rin olgan.

To'plam til va adabiyot ta'limi bilan shug'ullanuvchi professor-o'qituvchilar, shu sohaning tadqiqotchilari, magistrant va talabalarga mo'ljallangan.

Taqrizchilar:

G.Asilova – pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

G.Norimova – filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Tahrir hay'ati:

S.Muhamedova, N.Musulmanova, X.Kadirova, O.Abduhakimova, Y.Shirinova,

O.Turakulova, D.Elova, G.Iskandarova, Y.Do'smurodova

Mazkur to'plam matni Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2024-yil 25-apreldagi 9-sonli majlisida muhokama qilinib, nashrga tavsiya qilingan.

Izoh: Maqolalarning ilmiy saviyasi uchun mualliflar o'zlari mas'uldirlar.

GRAFOLOGIK TAHLIL QILISH METODIKASI

Yulduz Yo'ldosheva¹

Annotatsiya. Bu maqola qo'l yozuvini grafologik tahlil qilishda kerak bo'ladigan yozuvning asosiy xususiyatlarini ochib beradi. Metodikasini aniqlaydi. Qo'l yozuvi misollar orqali tahlil qilinib, shu orqali grafologiyani amaliy va nazariy ahamiyatini belgilaydi.

Kalit so'zlar. *grafologik ekspertiza, qo'l yozuvi tahli metodikasi, yozuv shakllari: bosim, katta, kichik, burchakli, o'nga burilish, chapga burilish, tikmalar, bo'shliqlar va chekkalar; temperamentni aniqlash*

Annotation. This article will reveal the main features of writing that are necessary for graphological analysis of handwriting. Determines the methodology. Handwriting is analyzed through examples, thereby defining the practical and theoretical importance of graphology.

Key words. *graphological expertise, handwriting analysis methodology, writing forms: pressure, large, small, angular, right turn, left turn, stitches, spaces and edges; determining temperament.*

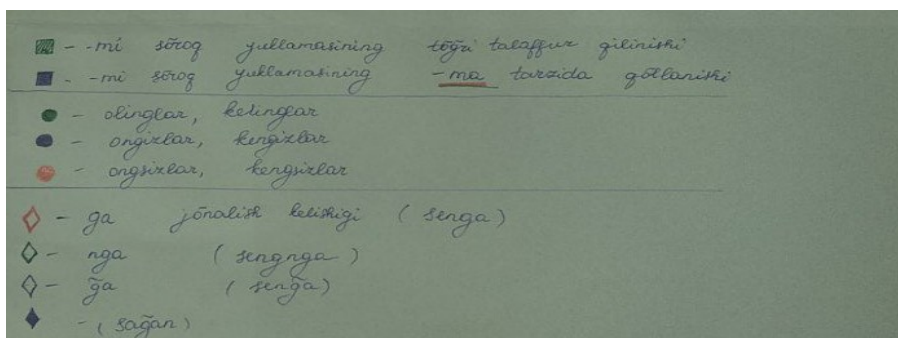
Grafologiya bugungi kunda juda katta talabga ega. Grafologlar rivojlangan davlatlarda katta-katta firmalarda xodimlarni tanlash, ish uchun ariza beruvchilarni qo'l yozuvi bilan baholash va raqobatchilarni tavsiflash, yangi lavozimlarga boshliqlar tayinlashda layoqati bor yoki yo'qligini aniqlash, soxta imzolarni tekshirib tahlil qilish va imzo egalarining xarakterini ochib berish, bolalarning institut yo'nalishlarini tanlash, ularning qiziqishlarini belgilash kabi vazifalarni bajaradi.

Har bir inson faqat o'ziga xos yozish uslubiga ega. Xat yozish uslubini sinchkovlik bilan o'rganish natijasida grafologlar odamning xarakteri, fe'l-atvori, tashqi ko'rinishi va hatto ish turi qo'l yozuviga qanday ta'sir qilishini ko'rsatadigan ma'lum naqshlarni aniqladilar. Quyida yozuv xususiyatlari tahlil metodlarining ayrimlarini keltiramiz. Ushbu uslub 25-45 yoshdagi odamlar uchun obyektivdir, bu yoshda shaxsning psixofizik xususiyatlari eng barqarorlashgan bo'ladi:

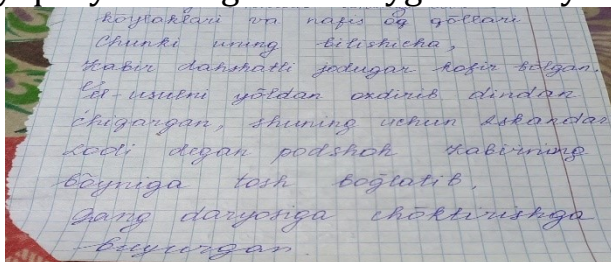
Egilgan. Bu xususiyat hissiylik va odamlarga munosabat haqida gapiradi. Harflarning vertikal joylashishi – o'z-o'zini hurmat qilish, xotirjamlik va xotirjam xarakter, boshqalarga nisbatan vazminlikni ifodalaydi:

¹ Yo'ldosheva Yulduz Abdikarim qizi – ToshDO'TAU tayanch doktoranti.

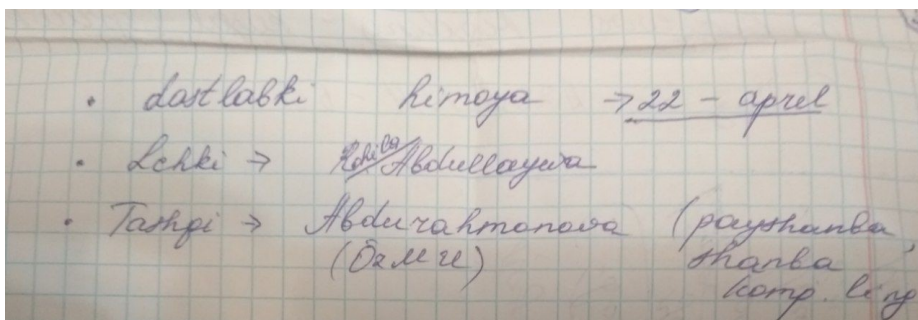
Iqtibos uchun: *Yo'ldosheva Y.A. (2024) Grafologik tahlil qilish metodikasi. // "O'zbek tilining xorijda o'qitilishi: ta'lim nazariyasi va amaliyoti" nomli xalqaro ilmiy-amaliy onlayn anjuman materiallari. 2024-yil 16-aprel. Toshkent – 2024. 91-95 b. DOI: 10.52773/tsuull.conf.2024.16.4/PTFS4248*

Bir oz o'ngga moyillik – bu yumshoq tabiatning, yaxshi tabiatning dalilidir. Bunday qo'l yozuvi egasi his-tuyg'ularda ayniqsa tiyilmaydi:

Harflarning o'ngga kuchli burilishi doimiy aqliy zo'riqishda, ya'ni dürtüsel tabiat:

Harflar chap tomonga egilishi - sovuq, xudbin shaxsni ko'rsatadi. Kamroq chapga burilishi – bu jasur va ehtiyotkor odam, faqat o'ziga tayanadi. Kuchli "chap" tarafkashlik xarakterning yomon xususiyatlarini ko'rsatadi: qasoskorlik, xafagarchilik. Bunday qo'l yozuvi egasi san'atga moyil bo'lmagan, doimo yomon kayfiyatga ega bo'lgan melanholik bo'lishi mumkin.

Bosim bilan. Qalam bosish yozuvchining his-tuyg'ularini tavsiflaydi. Silliq yozish – aql-idrokka ega, romantik, ammo zaif irodali, boshqa odamlarning ta'siriga osongina mos keladigan, chuqur tajribaga qodir bo'lmagan odam. "Yozgan" da kuchli bosim bilan yozish insonning hissiy jihatdan portlovchi ekanligini ko'rsatadi.

Ehtiyotsiz. Ehtiyotsizlik bilan shoshib yozganda ularning qo'llari o'z fikridan oldinda bo'ladi. Bunday odamlar hayotda realist bo'lib, ular o'tkir va tez fikrlaydi, jahldor inson, lekin ular xafagarchilikni tezda unutadilar, ijodkorlikni yaxshi ko'radilar, ko'pincha ilhomlanadi va o'zlarining kelajagi haqidagi xayollarga beriluvchan bo'ladilar. Ehtiyotsiz qo'l yozuvining bir varianti qo'pollikdir. U saxiy, ochiqko'ngil va hamdard, ammo uzoqni ko'ra olmaydi, hayotda har doim ham muvaffaqiyatli bo'lmagan odamga tegishli bo'lishi

mumkin. Uning asabiyligi tufayli u tez-tez tartibsizlikka tushib qoladi, lekin u doimo noxush vaziyatdan muvaffaqiyatli chiqib ketadi.

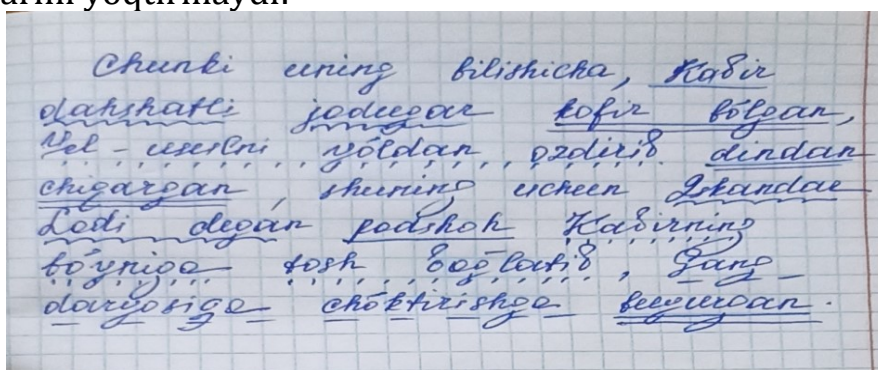
Kichik va o'qib bo'lmaydigan. Jiddiy qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lmagan uyatchan odamlarga tegishli. Bunday shaxslar ma'lum bir yashirin iste'dod va mantiqiy fikrlash qobiliyatiga ega. Ular ko'pincha o'zini tuta olmaydi va muloqotga kirishmaydi.

Katta. U o'ziga ishongan, kompaniyaning yetakchisi va ruhini o'ziga tortadigan, aqlli va ochiq, ajralishga mutlaqo qodir bo'lmagan odamga tegishli. Salbiy xarakterli xususiyatlar – begonalar haddan tashqari ishonuvchanlik, kundalik ishlarda amaliy bo'lmaslik.

Barcha harflar birgalikda yozilgan. Bunday xat to'g'ridan-to'g'ri, oqilona fikrlash qobiliyati, yaxshi sezgi bilan tavsiflanadi. Harflarning, so'zlarning, iboralarning tagiga chizish mehnatsevarlikdan, topshirilgan vazifaga jiddiy munosabatdan dalolat beradi. Bunday qo'l yozuvi egalarining oilaviy hayoti baxtlidir, ular shubhalar bilan azoblanmaydi. Uzluksiz va ixcham xat mag'rur va mustaqil xarakterning dalilidir, bunday odamlar keraksiz tanishlarni yoqtirmaydilar va ulardan qochishga harakat qilishadi.

Belgilar orasidagi bo'shliq. Agar oz miqdor bo'lsa, bu ruhda aniq aql va uyg'unlikdan dalolat beradi. Ko'p bo'shliqlar mavjud bo'lsa vizual-majoziy fikrlaydigan, xayolparast va "loyqa" odam. Harakatlarida noaniq, unga e'tibor berishni yaxshi ko'radi. Harflar orasidagi kichik masofa ochiqlik, do'stona muloqotni ko'rsatadi. Katta bo'shliq - begonalar bilan aloqa qilish qo'rquvi mavjudligini bildiradi.

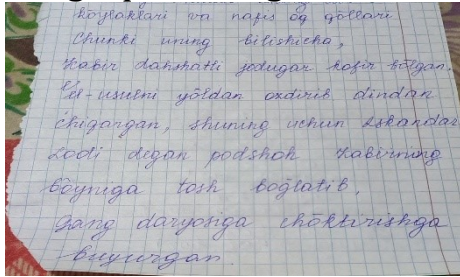
Burchakli qo'l yozuvi. Mustaqillik, tanqidiy fikrlash va o'z qadr-qimmatini ko'rsatish uchun har qanday urinishda, xoh sportda, xoh boshqa yo'lda raqobatni sevishni ko'rsatadi. Maktubdagi singan va yumaloq harflar – mustaqil odam, mehmondo'st, o'ziga jalb qilishni biladi, ajoyib didga ega, har doim o'z yo'lini topadi. Biroq bunday odam juda xudbin, qanday va nima qilish kerakligini aytishlarini yoqtirmaydi:

Jingalaklar. Kichik va pastroq harflar jingalakligi shaxsiyati oddiy, hayoti mazmunli va oddiy hayotga tez moslashadi. O'zining mustaqil qarori bilan ish ko'radi. U munosabatlarda yolg'onni yoqtirmaydi. Bir belgidagi jingalak - ma'naviy rivojlanish, oilaviy o'choqqa bo'lgan muhabbat, qarindoshlar va yaxshi do'stlar uchun ijtimoiy doira yopiladi. Keng pastki "jingalaklar" – maqsadlilik, moddiy boylik va muloqotga e'tibor berishni anglatadi. Pastdagi jingalak harfga

mutanosib emas bo'lsa dangasalik, sevimli ishi yo'qligini anglatadi. Yuqoridan va pastdan bir xil jingalak - erkinlikni sevuvchi belgi, bu odamni juda kamdan kam boshqarib bo'ladi.

Kalligrafik. Bunday qo'l yozuvi bo'lgan odam juda sezgir bo'ladi va ajoyib oila odamidir. Hayotda uning katta qiyinchiliklari, ishdagi muammolari yo'q, hamma narsa ruhni bezovta qiladigan sarguzashtlarsiz davom etadi. Hamma ular bilan do'st bo'lishni yaxshi ko'radilar. Bunday qo'l yozuvi egasining kamchiliklari o'ziga ishonchsizlikdir, bu esa o'zini diqqat bilan tinglashga va qo'llab-quvvatlashga qodir bo'lgan odamdan yordam so'rashga majbur qiladi:

Uchli qo'l yozuvi. Aql-idroklilik va kuzatuvchanlik, tajovuzkorlik va ayyorlik xususiyatiga ega. Odamlarga, ularning turmush tarzi va tafakkuriga nisbatan ishonchsiz, befarq munosabatda bo'ladi.

Katta miqyosda. Bunday qo'l yozuvi har doim har qanday biznesda birinchi rollarda bo'lishni xohlaydigan, o'zini tasdiqlashga intiladigan mag'rur odamni tavsiflaydi. Bunday xat egalari romantik bo'lib, atrofa chiroyli ko'z bilan qarovchi insonlardir. Bunday odamlar haqoratni tezda unutishadi va kechiradilar, ular mehribon bo'lib, ta'sirchan yurakka ega va shuning uchun ularni ko'pincha "g'alati" deb bilishadi.

Bosilgan. Ba'zi odamlar faqat blok harflar bilan yozishadi. Bu murakkablikni ko'rsatishi mumkin: o'ziga ishonchi kamroq bo'lgan, boshqalarning fikriga tayanadigan, tanqidni ko'tarolmaydigan shaxslardir. Bunday odam bo'shashmaslik va zaif qalbini ko'rsatmaslik uchun o'zini doimo nazorat qiladi. Bu holat esa tashqaridan samimiy va ochiq ko'rinadi.

O'zgaruvchan. Harflar boshqacha, yozuv tez va ehtiyotsiz yoki sekin va tirishqoq bo'lgan yozuvlar hisoblanadi Bu o'zgaruvchan kayfiyatni ifodalaydi. Qo'l yozuvi uning o'zini yuqori hurmat bilan yoki aksincha, ishonchsiz, yashirin va shubhali holatda yozganligini ko'rsatadi. Faqat shaxsiyatning batafsil tahlili aniq javob berishi mumkin. Yana bir ko'rinishi vaziyatdan qat'i nazar, o'zboshimchalik bilan yoziladigan holatlar, ya'ni doimiy ravishda pala-partish yozadiganlarga nisbatan ochiqlik, hayotning ko'plab konventsiyalaridan xoli bo'lgan muallifning ichki erkinligi haqida gapirish mumkin.

Grafologiya jiddiy fan, ammo yakuniy haqiqat emas. Biroq qo'l yozuvini o'rganish xarakter va boshqa shaxsiy xususiyatlar haqida juda ishonchli ma'lumot beroladi. Grafologik tahlilga ko'ra chiqarilgan xulosa natijalari insonning aynan matn yozilgan paytdagi holatini ko'rsatadi, kelajakni oldindan belgilab berishga qodir emas, chunki u o'zgaruvchan bo'ladi. Xarakterga qarab yozuv ham o'zgarib boradi.

Grafik tahlil instituti qo'l yozuvini o'rganish markazi rahbari, grafolog, psixologiya fanlari nomzodi Inessa Goldberg ("Qo'l yozuvi psixologiyasi")ning fikriga ko'ra, grafologik tahlil to'liq bo'lishi uchun mutaxassislar quyidagilarga rioya qilishni tavsiya qiladilar, ya'ni matn yozish shartlari:

Qo'lyozma A4 formatidagi toza, chizilmagan varaqda yozilishi kerak;

yassi yuzaga ko'k sharikli qalam bilan qog'oz ostiga kamida uchta varaq qo'yib yozish zarur - bu bosim kabi xususiyatni hisobga olishga imkon beradi;

matn o'zboshimchalik bilan bo'lishi lozim: tayyor iboralarni qayta yozish yoki iqtibos keltirishda odam o'zini ko'proq nazorat qiladi. Grafologik tahlil uchun ichki va ongsiz jarayonlarni aniqroq aks ettiruvchi yozish erkinligi muhim;

bir nechta iboralar to'liq tahlil qilish uchun yetarli emas. Ideal holda, kamida ikki yoki uchta A4 varag'ida yozilishi shart;

mutaxassisning turli vaqtlar uchun qo'l yozuvi namunalariga ega bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Bu shaxsiyatning rivojlanish dinamikasini hisobga olish va doimiy omillarni (kayfiyat, yomon sog'liq) o'zgarmas shaxsiy xususiyatlardan ajratish imkonini beradi. To'g'ri bajarilgan namuna olingandan so'ng, to'g'ridan-to'g'ri yozilganlarni talqin qilishga o'tish mumkin.

ADABIYOT:

Minikar.ru/uz/testy/grafologiya-grafologicheskaya-ekspertiza-grafologiya-i-praktika/

Mikelekontu.ru/maqola/Qo'l yozuvi va inson xarakterini grafologik tahlil qilish.

Xolmatova G., Lingvistik ekspertizada grafologiyaning roli// –Scientific Journal Impact Factor ISSN 2181-1784 VOL 1, ISSUE 3, 2021.

lia-rf.ru/Qo'l yozuvi tavsifi. Qo'l yozuvi tahlili yordamida shaxsning shaxsiy xususiyatlarini aniqlash. Grafologiya. Vaqt o'tishi bilan imzo o'zgaradi.

Inessa Goldberg. Qo'l yozuvi psixologiyasi

Mikelekontu.ru/maqola/Misollar bilan qo'l yozuvi orqali belgilar tahlili. Grafologiya, qo'l yozuvi. Yozma harflar o'rniga bosma harflardan foydalanish.

MUNDARIJA:

1	Muhammedova S. Shirinova Y. Ko'p tillilik va ko'p madaniyatlik muhitida o'zbek tilini o'rgatish masalalariga doir.....	3
2	Kadirova X.B. O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda mustaqil ta'limning ahamiyati.....	7
3	Iskandarova G.T. O'zbek tilini ikkinchi til sifatida o'rganishda so'z ma'nolarini o'zlashtirish.....	15
4	Musulmanova N. Filologiya yo'nalishi rusiyzabon guruhlarida o'zbek adabiyoti fanini o'qitishda asar tahlili muammolari.....	21
5	Isayeva Sh. Adabiy o'qish darslarida ruhiyat masalalarining o'rganilishi..	25
6	Do'smuradova Y. Badiiy matnni tahlil qilish tamoyillari.....	31
7	Turakulova O.A. O'zbek tili mashg'ulotlarida adabiy o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning amaliy jihatlari.....	35
8	Məmmədov X. Kadirova X. X(iks)-femik xarakterli özbək və azərbaycan atalar sözlərinin tipoloji xüsusiyyətləri.....	39
9	Elova D.Q. O'zbek tilining rasmiy axborot uslubini yaratishda nutq uslublarining ahamiyati.....	45
10	Abdulkhaimova O. O'zbek muloqot xulqining sotsiologik xususiyatlari.....	56
11	Xo'jayev N. O'zbek tilida murojaat shakllari va ularning gender xoslanishi.....	61
12	Aytniyazova N. O'zbek va qoraqalpoq tillarida oziq-ovqat mavzusidagi maqollarning lingvomadaniy xususiyatlari.....	66
13	Nasirdinova O. Lingvostatistika – tilshunoslikning zamonaviy va amaliy sohasi.....	70
14	Khidoyatova D.A. Views of eastern thinkers on interactive education and its principles.....	75
15	Davronov A.S. O'zbek tilini badiiy filmlar va badiiy adabiyotlar vositasida o'rgatish.....	79
16	Аликулова М. Анализ изучения языка и стиля произведений А.И.Куприна.....	82
17	Bazarova D.B. Ta'lim rus tilida olib boriladigan guruhlarda "o'zbek tilida so'z tarkibi" mavzusini o'rgatish tajribasidan.....	88
18	Yo'ldosheva Y.A. Grafologik tahlil qilish metodikasi.....	91
19	Beysenova A. Kadirova X. Soliq sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlaridagi lingvistik muammolar.....	96
20	Pardayeva M.Ch. Xorijliklarga o'zbek tilini maqsadli o'qitishda yuzaga keladigan muammolar va muqobil yechimlar.....	102
21	Shodmanov T.A. O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda autentik materiallar uchun topshiriqlar tuzish metodlari.....	107
22	Abduqodirova N. Multilingualizm muhitida shakl va ma'no munosabatlarini o'qitishning lingvokulturologik jihatlari.....	112